L-IMPERATUR DIOKLEZJANU

(A.D. 245-313)

(Gaius Aurelius Valerius Diocletianus) li fi żmienu San Ġorġ bata' il-Martirju

kitba tal-
Kan. Dun Nikol Vella Apap

Min kien l-Imperatur Dioklezjanu

Dan l-Imperatur Ruman (A.D. 284-305) jingħad li twieled f'Dioclea, ħdejn Salona fid-Dalmazja. L-isem oriġinali tiegħu kien Diocles [1]. Daħal fl-armata u bil-ħila tiegħu kiseb l-uffiċċju ta' Gvernatur ta' Moesia, Konslu u Kmandant tal-gwardji tal-palazz. Fil-gwerra Persjana, taħt Carus, iddistingwa ħafna ruħu. Meta iben is-suċċessur ta' Carus Numerio ġie maqtul, il-għażla ta' l-armata waqqgħet fuq Dioklezjanu, li dritt qatel b'idejh il-qattiel Aper fis-17 ta' Settembru tal-284 W.K.[2]

Ix-xogħol li kien jitlob minn Dioklezjanu ma ġablux tħejjija kulturali, u l-anqas tħejjija amministrattiva kbira, imma sens tajjeb ta' raħli twajjeb, sħiħ f'ideat tiegħu, u qawwa ta' suldat biex iwettaq is-sens kbir fid-dmir u dedikazzjoni. [3] Is-saltna ta' Dioklezjanu (284-305) ħalliet marka, kemm fil-milizja u storja politika ta' l-imperu. Ir-rebħa li huwa ċċelebra ma' sieħbu Maximian fl-20 ta' Novembru tas-sens 303 kienet l-aħħar trijonf li Ruma qatt kellha.[4]

Il-Qasma ta' l-Imperu Ruman

Iż-żewġ mardiet gravi ta' l-Imperu Ruman kienu: tentattivi bla ma jaqtgħu tad-dħul għall-għarrieda tal-barbri fuq il-fruntiera, u n-nuqqas ta' norma ta' suċċessjoni imperjali biex jirripietu bla ma jieqfu l-ħtif ta' imperaturi magħżula fil-forom kollha anarkiċi, li ġabu rovina l-qawwa ta' l-Imperu. Dioklezjanu ħadem bla heda sabiex isib rimedju għal dawn iż-żewġ pjagi. Il-kobor tal-fruntiera ħoloq diffikulta' biex tiġi mħarsa din l-istess fruntiera, mhux biss fi żmenijiet imqallba, iżda ukoll waqt xi rebħa li kienet minnha nnifisha perikuluża. Ta' spiss kien jiġri, li xi suldati rebbieħa, kienu jsejjħu bħala imperatur lill-kmand tagħhom, u kienu jġiegħluh jieħu l-porpra, u imbagħad joqtluh ftit taż-żmien wara.[5]

Dioklezjanu ħass li kien impossibbli f'din is-sitwazzjoni li jmexxi u jiddefendi waħdu lil-Imperu. Neħħa minn fuqu kull għira u esklusiviżmu, u għażel minn fost il-ġenerali l-iktar wieħed imħejji, lil Massiminjanu, bniedem ta' kultura baxxa iżda ta' fedelta' għanja, u bagħatu, bħala mexxej ġewwa Franza biex iħarbat lir-ribelli (Bagandi). Massimjanu ħadha ma' dawn ir-ribelli u ġab paċi u rnexxielu jdaħħal ħafna niex fl-eżerċitu. Dioklezjanu irnexxielu jirbaħ b'suċċess poplu ta' nisel ġermaniż, li kien jgħix fuq ix-xmara Danubju (285), fejn għall-ewwel darba ġie msejjaħ "Germanicus Muximus". [6]

Iż-żewġt iħbieb iltaqgħu fin-Nikomedija, fl-ewwel xhur tas-sena286, u Dioklezjanu għolla lil MAssimjanu għall-grad ta' Awgustu, u tah il-kunjom ta' Ġiove. [7]. Wara, Dioklezjanu qassam il-qawwa tiegħu billi ta titli inferjuri ta' Ċesari lil żewġ ġenerali, Galerju u Costantius (292). Dioklezjanu żamm għalih Thrace, l-Eġittu u l-Asja; l-Italja u l-Afrika kienu provinċja ta' Massimjanu, waqt li Galerju ġie stazzjonat fuq id-Danubju u Costantius kellu jieħu ħsieb Franza, Spanja, l-Brittanja. Imma l-akbar tmexxija kienet f'idejn Dioklezjanu. [8]

Ruma baqgħet il-kapitali morali ta' l-Imperu bit-tradizzjoni, il-liġijiet u r-reliġjon li għamlu żejjnu lir-ruħ ta' l-istat b'isem tassew kbir.

Dioklezjanu fehem id-dinjita' ta' l-Imperu, mhux bħala dritt u privileġġ li kellu jħares, imma bħala missjoni ta' dmirijiet gravi u attivi bla waqfien. [9]. Fis-snin 294-295) Galerju u Massimjanu, wettqu serje ta' spedizzjonijiet kontra l-Goti, Sarmati, u carpi. Numru ta' Sarmati priġunieri u l-popolazzjoni ta' Carpi ġew meħuda u stabiliti bħala kolonji b'obbligi militari fi Franza u provinċji oħra. Fis-sajf tas-sena 294, faqqgħet battalja mdemmija ġewwa Alessandrija ta' l-Eġittu. Il-Maġistrati Rumani ġew maqtula, ċertu Achilleo kiseb il-porpra bl-isem ta' L. Domizio Domiziano. [10].

Il-Persekuzzjoni ta' Dioklezjanu

Isem Dioklezjanu huwa marbut ma' l-aħħar u l-iktar terribli mill-għaxar persekuzzjonijiet ta' l-ewwel żmien tal-Knisja. Ma' dan kollu huwa fatt li l-insara gawdew paċi u propserita' matul iż-żmien twil tas-saltna tiegħu. Ewsebju li għex f'dak iż-żmien ifisser b'termini ta' kobor: "Il-glorja u l-liberta' b'liema duttrina u pjeta' kien onorat", u jsemmi t-tjubija ta' l-Imperatur lejn il-mexxejja insara li huma għażlu, u lejn il-membri nsara tal-familji. Huwa jitkellem fuq in-numru kbir li ħaddnu r-reliġjon ta' Kristu u fuq il-knejjes kbar u sbieħ mibnija fuq bini fqir ta' l-ewwel żmenijiet. (Hist. Eccl. VIII.i). Li kieku Dioklezjanu baqa' waħdu Imperatur, kien iħalli din it-tolleranza bla ebda tfixkil. Kien Galerju li mbuttah biex jibda' l-persekuzzjoni. Dawn iż-żewġ ħakkiema ta' Lvant f'Konċilju li nżamm fin-Nikomedija fis-sena 302 qatgħuha li joħonqu u jġibu fix-xejn lill-insara mxerrda ma' l-Imperu kollu. [11].

Il-persekuzzjoni ma bdiet ħarxa mill-ewwel, iżda bdiet kulma jmur dejjem iżżid fil-ħruxija tagħha. Għall-ewwel beda jeħodha kontra dawk l-insara li kienu fl-eżerċitu. Lis-suldati ġegħilhom jagħtu qima lill-allat nazzjonali u f'każ kuntrarju, kellha tingħata l-piena ***"Missio Ignominosa"***, tkeċċija mill-eżerċitu. L-istess disposizzjonijiet kienu għall-impjegati ċivili. [12].

L-Editt tal-Persekuzzjoni

Fl-ewwel Editt naqraw li l-Imperatur ried li l-Knisja tiġi meqruda mill-qiegħ; il-Kotba Mqaddsa kellhom jiġu maħruqa; il-bnedmin ta' ġieħ, jekk jibqgħu iwebbsu rashom u jibqgħu insara, jitilfu l-unur tagħhom; il-poplu sempliċi kellu jitlef il-liberta' tiegħu.

Fit-tieni Editt ġie ordnat li l-kapijiet tal-Knisja kellhom jiġu mitfugħa il-ħabs, u jintrabtu bil-ktajjen. L-Imperu kellu jagħmel minn kollox biex huma

joffru s-sagrifiċċju lill-allat.

Fit-tielet Editt ġie ordnat li jekk dawk li huma magħluqin fil-ħabs joffru s-sagrifiċċju lill-allat, huma kellhom jiġu meħlusa. Iżda f'każ li ma joffrux is-sagrifiċċju, kellhom jiġu mgħoddija minn tbatijiet mill-iżjed ħorox. Il-martri fil-Provinċji kollha ta' l-Imperu saru bla għadd. Ir-raba' Editt jagħtina x'nifhmu li l-persekuzzjoni issa kienet waħda universali. Kulħadd, f'kull belt u kull ġens, kellu joffri sagrifiċċju lill-allat. [13].

Ewsebju, Isqof ta' Kostantinopli li kiteb fir-raba' seklu jgħid li **"ĠORĠ"** kien wieħed minn ta' quddiem li ddistingwa ruħu bħala l-ewwel minn dawk li wrew ruħhom bħala nsara. Sant Ambroġ, Isqof ta' Milan, li kiteb madwar dawk iż-żmenijiet, jgħid li waqt li oħrajn ħbew il-fidi tagħhom ***"ĠORĠ" waħdu ħareġ fil-beraħ"***, biex jistqarr l-isem t'Alla. Hemm ukoll il-Martiroloġju Ġerolemitan, miktub bejn it-tmien u d-disa' seklu (*fil-Mużew ta' Berne*) fejn l-isem ta' San Ġorġ jissemma' tlett darbiet: fit-23, fil-24 u fil-25 ta' April. [14]

Il-"Laroussedu XX.o Siecle" juri li San Ġorġ Martri tas-Seklu IV, Kappadoċjan fit-twelid, professjoni ta' Suldat, ġie maqtul probabilment taħt Diokleżjanu. [15].

— — — — — — — — — —

Referenzi:

1 The Encyclopaedia Brittanica: A Dictionary of Arts, Science, Literature and General Information. Vol. VII. P. 280
2. The Catholic Encyclopaedia. Vol. V.7.
3. Enciclopedia Cattolica. Vol. IV.p.1654.
4. The Catholic Encyclopedia. Vol. V. p. 7
5. Enciclopedia Cattolica. Vol. IV.p. 1654.
6. Enciclopedia Italiana. Vol. XII.p.920
7. L-istess. p. 920
8. The Catholic Encyclopaedia. Vol. V.p.7
9. Enciclopedia Italiana. Vol. XII.p.920
10. L-istess p. 920.
11. The Catholic Encyclopaedia. Vol.V.p.7
12. Enciclopedia Cattolica. Vol. V. p. 1654.
13. Alexander Bonnici O.F.M.-Conv. H.E.D.. S.Th.L., Ph.B. Storja tal-Knisja. Il-Knisja tal-Martri. pp. 63-64.
14. Fr. Mark Elvins. St. George Protector of the English Realm. "Who Was He?" p.14
15. P. Mario Baraziza S.C.J. San Giorgio. p.5.

Rokna għat-Tfal

Għeżież Tfal,

Reġa wasal iż-żmien biex ngħidu kelmtejn bejnietna, iżda din id-darba, il-ftit ħin li se ngħaddu flimkien huwa wieħed speċjali u imprezzabbli għaliex minn hawn u ftit tal-ġranet oħra niċċelebraw il-festa ta' l-għażiż patrun tagħna San Ġorġ Martri.

Għandi nifhem li lkoll kemm intom, wara li temmehtu b'suċċess is-sena skolastika b'riżultati tajbin, tinsabu issa lesti biex tiċċelebraw il-festa tagħkom kif inhu xieraq. Issa, għal ftit insew il-klassi, il-bankijiet u l-iskola, u tiddevertu ftit fil-festa kif tabilħaq jixirqilkom.

Tfal, kemm għandu tagħlimiet sbieħ u kbar għalina San Ġorġ! Minn ċkunitu kien tifel kwiet u twajjeb. Kien jobdi l-ġenituri tiegħu f'kollox, l-aktar fil-ħwejjeġ spiritwali. Qatt ma kien jgħid "le" għall-ordnijiet t'ommu u ta' missieru. Kien jaqdihom f'dak kollu li kien ikollhom bżonn. Kien iħobbhom ħafna u jgħożżhom tgħidx kemm!

Aħna kif aħna f'din il-ħaġa tfal? Inħobbuhom u ngħożżuhom xejn lill-ġenituri tagħna? Imma nħobbuhom u ngħożżuhom bil-kliem biss jew bil-fatti? Jew insabbtu saqajna ma' l-art meta jikkmandawna xi ħaġa? Ngħinuhom xejn fix-xogħol tagħhom? Jew qatt ma nmiddu jdejna għal xejn? Qisu, tfal, li f'dil-ħaga timitaw ħafna lil San Ġorġ, għax inkella nċapċpulu għalxejn f'dawn il-ġranet tal-festa tiegħu.

Ħaġ' oħra li jgħallimna San Ġorġ Martri, tfal, hija hija dik li dejjem ħares il-fidi tiegħu bil-għaqal u bl-imħabba lejn Alla Misieru. Huwa dejjem warrab u stmerr dawk il-ħwejjeġ tad-dinja li kienu ta' theddid għall-fidi tiegħu.

Aħna bħal San Ġorġ irridu nagħmlu: inħarsu dejjem il-fidi tagħna. Oqgħodu ħafna attenti x'kotba taqraw, xi programmi taraw fuq it-television, xi ħbieb tagħmluha magħhom, għax dawn kolha jistgħu jkunu ta' ħsara għall-fidi tagħkom. Oqgħodu attenti fejn tmorru f'dawn il-ġranet ta' vaganzi għax ċerti postijiet jistgħu ma jkunux tajbin u xierqa għalikom. Fuq kollox, qisu li ġġibu ruħkom sewwa u b'mod xieraq ħdejn il-baħar meta tmorru tgħumu!

Tfal, qabel nagħlaq, irrid infakkarkom biex kemm jista' jkun tieħdu sehem fil-funzjonijiet li jsiru f'ġieħ San Ġorġ f'dawn il-jiem tal-festa, l-aktar f'dik il-funzjoni li ser issir għalikom nhar **il-Ħamis 18 ta' Lulju fil-5.00pm.** meta Mons Isqof Nikol Cauchi jiġi jqassmilkom il-premijiet tad-Duttrina waqt Quddiesa Pontifikali.

Sa ma nerġgħu niltaqgħu, nixtiqilkom festa sabiħa u vaganzi mill-aqwa.

Tata'

Iz-Ziju Peppi